

УДК 025.32:004.4(477)

Марина Женченко,
доцент кафедри видавничої справи та редагування Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Бібліографічний опис електронних ресурсів: загальні вимоги

У статті розглянуто проблемні питання та визначено основні підходи до складання бібліографічних описів електронних ресурсів різних видів.

Ключові слова: бібліографічний опис, електронний ресурс локального доступу, електронний ресурс віддаленого доступу, електронні дані, електронні програми, системні вимоги, режим доступу до електронного ресурсу.

У сучасному інформаційному суспільстві при проведенні наукових досліджень, написанні навчальних матеріалів все активніше використовуються різноманітні електронні ресурси. На жаль, аналіз списків використаної літератури до наукових статей, навчальних посібників для вишів засвідчив значну кількість помилок у бібліографічних описах електронних джерел, що заважає останнім виконувати свої безпосередні функції — ідентифікувати документ та інформувати споживачів інформації про його зміст.

Така ситуація пояснюється відсутністю стандарту, який би визначав методику бібліографічного опису електронних документів, адже міждержавний ГОСТ 7.82—2001 "СИБИД. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления" [4] на території нашої держави як національний досі не набув чинності. Чинний же національний ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "СІБВС. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" (ГОСТ 7.1—2003, IDT) містить лише один приклад бібліографічного опису електронного ресурсу [5]. Три приклади наведено у рекомендаціях Вищої атестаційної комісії України щодо оформлення списків використаних джерел до наукових робіт [9]. Проте навіть ці нечисленні приклади переважно описують ресурси локального доступу (з інформацією, зафіксованою на окремому фізичному носії (диску), який користувач має помістити у комп'ютер) або ж цілісні ресурси віддаленого доступу (з інформацією, розміщеною в Інтернеті) — бази даних, електронні журнали. Поза увагою лишилися бібліографічні описи окремих порталів, сайтів, веб-сторінок, розділів і частин електронних документів, статей у мережних періодичних виданнях або мережних версіях друкованих видань, документів із повнотекстових баз даних тощо.

Отже, метою пропонованої статті є визначення методики складання бібліографічних описів електронних ресурсів різних видів на основі вивчення вимог чинних стандартів та світової практики бібліографування. Зважаючи на поставлену мету, окреслено таке коло завдань:

1) проаналізувати вимоги до бібліографічного опису електронних ресурсів, уміщені в нормативних документах України, міждержавних стандартах, методичних рекомендаціях фахівців Книжкової палати України;

2) визначити основні підходи до складання бібліографічного опису електронного ресурсу залежно від його виду;

3) запропонувати загальні вимоги до складання бібліографічних описів електронних ресурсів у списках використаних джерел до наукових робіт, прикнижкових та пристатейних бібліографічних списках.

Зважаючи на те, що приклади бібліографічного опису електронних ресурсів, наведені у ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, й приклади, запропоновані як зразок Вищою атестаційною комісією України та вже відомі серед наукового загалу [5, 9], розроблені на основі вже згаданого міждержавного стандарту ГОСТ 7.82—2001, у наших рекомендаціях щодо оформлення бібліографічних описів електронних ресурсів різних видів ми будемо використовувати положення цього стандарту, а також методичні рекомендації російських бібліографів [1, 6, 8, 10] та розроблені фахівцями Книжкової палати України [3].

Електронні ресурси — це інформаційні ресурси, якими управляє комп'ютер, у тому числі ті, що потребують використання периферійного пристрою, підключеного до комп'ютера. За видом інформації, призначеної для сприйняття, електронні ресурси поділяють на:

- електронні дані (інформація у вигляді чисел, букв, символів, зображень, включаючи графічну інформацію, відеоінформацію тощо або їхні комбінації);
- електронні програми (набори операторів чи підпрограм, які забезпечують виконання певних завдань, включаючи опрацювання даних);
- комбінацію (об'єднання) електронних даних і програм в одному ресурсі (мультимедіа, відеоігри).

Для складання бібліографічного опису електронного ресурсу інформацію беруть з певних елементів вихідних відомостей: про назву, відповідальність, перевидання, місце та рік видання, серію — із внутрішніх (титольний екран, основне меню, відомості про програму, головна сторінка сайта, порталу) або зовнішніх (етикетка чи маркування на фізичному носії, технічна документація, інший супровідний матеріал або контейнер, коробка, конверт, папка) джерел [4]. Зазначені джерела називають приписаними джерелами інформації. Відомості, взяті не з приписаних джерел, беруть у квадратні дужки.

Бібліографічний опис електронного ресурсу має таку схему:

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] = Паралельна назва : відомості, що належать до назви / перші відомості про авторство чи відповідальність ; наступні відомості про відповідальність. — Відомості про повторність видання / відповідальність за повторне видання. — Позначення виду ресурсу (обсяг ресурсу). — Назва (ім'я) видавця, рік видання. — Кількість фізичних одиниць та специфічне позначення матеріалу. — (Основна назва серії чи підсерії ; №, т.). — Системні вимоги (для ресурсів локального доступу) або режим доступу (для ресурсів віддаленого доступу). — Інформація про джерело основної назви. — Стандартний номер = Ключова назва : умови доступності і (чи) ціна.

У бібліографічних списках можна використовувати розширений бібліографічний опис з усіма обов'язковими та лише частиною факультативних елементів. Зважаючи на це, спрощена схема, яку можуть застосовувати студенти, аспіранти, науковці, редактори при складанні списків джерел до курсових, дипломних, магістерських робіт, дисертаційних досліджень, прикнижкових і пристайейних списків рекомендованої літератури у навчальних виданнях тощо матиме такий вигляд:

Ресурси локального доступу:

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] : відомості, що належать до назви / перші відомості про авторство чи відповідальність ; відомості про інших осіб чи установи, які несуть інтелектуальну відповідальність. — Відомості про повторність видання. — Вид ресурсу. — Місце видання : Назва (ім'я) видавця, рік видання. — Кількість фізичних одиниць та специфічне позначення матеріалу. — (Основна назва серії чи підсерії ; №, т.). — Системні вимоги. — Джерело основної назви.

Наприклад:

Інтегрована лексикографічна система "Словники України" **[Електронний ресурс]** : словозміна, транскрипція, фразеологія, синонімія, антонімія / В. А. Широков [та ін.] ; НАН України, Україн. мовно-інформац. фонд. — Версія 3.0. — Дані і прогр. — [К.] : Довіра, 2006. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — (Абв...). — Систем. вимоги: Pentium-III/300 ; 64Mb RAM ; Microsoft Windows XP ; 60 Mb вільного дискового простору ; NET Framework 2.0. — Назва з етикетки диска.

Ресурси віддаленого доступу:

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] : відомості, що належать до назви / перші відомості про авторство чи відповідальність. — Відомості про повторність видання. — Вид ресурсу. — Місце видання : Назва (ім'я) видавця, рік видання. — (Основна назва серії чи підсерії ; №, т.). — Режим доступу. — Інформація про джерело основної назви.

Наприклад:

Бібліотечному фахівцю **[Електронний ресурс]** : сайт "Бібліотекар України" / відділ наукового аналізу та розвитку бібліотечної справи ДЗ "Національна парламентська бібліотека України". — Текст. дані. — К. : НПБ України, 2004— . — Режим доступу: <http://profy.nplu.org> (дата звернення: 17.05.10). — Назва з екрана.

Розглянемо загальні вимоги до окремих елементів бібліографічного опису електронних ресурсів.

Відомості для складання **основної назви** беруть з приписаного джерела інформації. Якщо у джерелі немає основної назви, як основну назву зазначають перші рядки тексту або весь текст, виведений на титульний екран. Якщо це неможливо, то назву формулюють на підставі аналізу електронного ресурсу й беруть її у квадратні дужки.

Загальне позначення матеріалу — це факультативний елемент, який наводять лише для інформаційних масивів, що вміщують відомості про документи різних видів. Наприклад, якщо при проведенні наукового дослідження використовувалися друковані видання й електронні ресурси, то у бібліографічному описі електронних ресурсів треба обов'язково подавати загальне позначення матеріалу *[Електронний ресурс]*.

Відомості, що належать до назви, містять інформацію, яка розкриває і пояснює основну назву. Хоча цей елемент є факультативним, його, на нашу думку, варто зазначати, оскільки він важливий для правильної ідентифікації електронного ресурсу.

Відомості про відповідальність інформують про осіб та організацію, відповідальні за інтелектуальний чи художній зміст документа, вміщеного в об'єкті опису. Ці відомості беруть з етикетки фізичного носія ресурсів локального доступу або головної сторінки ресурсів віддаленого доступу.

Вид ресурсу визначається видом уміщеної в ньому інформації, призначеної для сприйняття людиною. Виділяють такі види: *електрон. дані; електрон. прогр.; електрон. дані і прогр.* Відомості про вид ресурсу беруть з приписаних джерел або формулюють самостійно на основі його аналізу та подають без квадратних дужок.

У виді ресурсу можна наводити інформацію про конкретний вид електронних даних чи програм, наприклад: *електрон. текст. дані; електрон. граф. дані; електрон. журн.; електрон. картогр. дані; електрон. прикладна прогр.; електрон. пошукова прогр.* тощо.

Слово "електронні" в інформації про вид ресурсу дозволяється опускати, якщо в описі є загальне позначення матеріалу — "Електронний ресурс", наприклад:

Главред **[Електронний ресурс]** : [сайт] : україн. версія / медіа-холдинг "Главред". — **Електрон. текст. і граф. дані.** — К. : Главред, 2002— . — Режим доступу: <http://glavred.info/> (дата звернення: 19.12.2009). — Назва з екрана.

або

Главред **[Електронний ресурс]** : [сайт] : україн. версія / медіа-холдинг "Главред". — **Текст. і граф. дані.** — К. : Главред, 2002— . — Режим доступу: <http://glavred.info/> (дата звернення: 19.12.2009). — Назва з екрана.

Місцем видання вважається юридична адреса офіційного видавця або дистрибутора електронних документів. Для документів, створених в Україні чи Росії за ліцензійною угодою із зарубіжним власником авторських прав, зазначають лише місцезнаходження та назву українського або російського видавця. Назви зарубіжної фірми не наводять.

Кількість фізичних одиниць та специфічне позначення матеріалу наводять лише в описі електронних ресурсів локального доступу (на змінному фізичному носії). Якщо один і той самий ресурс доступний на різних фізичних носіях і призначений для використання в одній і тій самій системі, рекомендується складати окремий опис для кожного фізичного носія.

Кількість фізичних одиниць наводять арабськими цифрами перед специфічним позначенням матеріалу. Для специфічного позначення матеріалу, до якого належить фізичний носій, використовують такі терміни:

Електронний диск

Електронний магнітний диск

Жорсткий магнітний диск

Гнучкий магнітний диск (дискета)

Електронний оптичний диск

За неможливості вжити жоден із запропонованих термінів, подають відповідний спеціальний термін із визначенням "електронний". Слово "електронний" можна не писати,

якщо використовується загальне позначення матеріалу "Електронний ресурс". Конкретний вид оптичного диска (CD-R, DVD-R, BD-R тощо) записують у круглих дужках після специфічного позначення матеріалу, наприклад:

Англійська мова для дітей [Електронний ресурс] : [навч. посіб.] / компанія "Атлантик". — Дані і прогр. — К. : Атлантик, 2008. — 1 опт. диск (CD-R). — (Дитяча колекція). — Систем. вимоги: Pentium 1200 МГц ; 128 Mb RAM ; Microsoft Windows XP ; інтегроване відео. — Назва з етикетки диска.

У примітці про системні вимоги (для ресурсів локального доступу) подають інформацію про обладнання і/чи програмне забезпечення для локальних електронних ресурсів, які мають фізичний носій. Після слів "Систем. вимоги" ставлять двокрапку та зазначають такі відомості, відділяючи їх крапкою з комою:

- тип процесора;
- обсяг оперативної пам'яті;
- ім'я операційної системи (Windows, Linux та інші);
- необхідний обсяг вільного простору на жорсткому диску;
- периферійний засіб (тип дисководу, відеокарта, мишка).

Наприклад:

Зібрання законодавства України [Електронний ресурс] : станом на 1 серпня 2001 р. / Укр. інформац.-прав. центр. — Текст. дані. — К. : [б. в.], 2001. — 1 опт. диск (CD-R). — (Комп'ютерна правова система ; [вип. 14]). — Систем. вимоги: Pentium 1200 МГц ; 20 Mb RAM ; Windows 95/98/NT. — Назва з етикетки диска.

У примітці про режим доступу (для ресурсів віддаленого доступу) після слів "Режим доступу" ставиться двокрапка та зазначається адреса (URL) електронного ресурсу. Після адреси сайту рекомендується подавати дату звернення до документа. У ГОСТ 7.82—2001 ця позиція обумовлена як факультативна. Проте відомості про дату звернення до документа дуже важливі, оскільки Інтернет характеризується мінливістю. Документ може бути видалений чи перенесений, через що кожен користувач регулярно стикається з таким поняттям, як "мертве посилання". До того ж, за кордоном дата звернення до електронного документа є обов'язковим елементом. Значати її рекомендують і російські фахівці, зокрема Олена Панкова [8], співробітники віртуальної довідкової служби "Запитай бібліографа" Російської національної бібліотеки [2]. Дату звернення можна подавати у дужках після адреси електронного ресурсу (зі словами "дата звернення" чи без них) або як окрему примітку після інформації про джерело назви, наприклад:

Читомо [Електронний ресурс] : культурно-читацький проект / ідея Іри Батуревич та Оксани Хмельовської. — Текст. і граф. дані. — К., 2009— . — Режим доступу: <http://www.chytomo.com> (16.09.10). — Назва з екрана.

або

Читомо [Електронний ресурс] : культурно-читацький проект / ідея Іри Батуревич та Оксани Хмельовської. — Текст. і граф. дані. — К., 2009— . — Режим доступу: <http://www.chytomo.com> (дата звернення: 16.09.10). — Назва з екрана.

або

Читомо [Електронний ресурс] : культурно-читацький проект / ідея Іри Батуревич та Оксани Хмельовської. — Текст. і граф. дані. — К., 2009— . — Режим доступу: <http://www.chytomo.com>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 16.09.10.

Джерело основної назви. Оскільки електронний ресурс не має титульного аркуша, то в описі обов'язково зазначається джерело, з якого взято назву, зокрема: *назва з етикетки диска; назва з контейнера; назва з екрана.*

На окрему увагу заслуговує **аналітичний опис електронних ресурсів**, адже у практичній науковій діяльності дуже часто виникає потреба бібліографічного опису частини електронного ресурсу (статті з інформаційного порталу, електронного журналу, сторінки сайту тощо), для ідентифікації та пошуку якої потрібні відомості про електронний ресурс, де вона розміщена. Аналітичний бібліографічний опис електронного ресурсу має дві частини, розділені двома скісними рисками "/":

- 1) опис частини електронного ресурсу;
- 2) опис електронного ресурсу, де розміщено частину (ідентифікувальний документ).

Загальне позначення матеріалу дозволяється не зазначати у відомостях про ідентифікувальний електронний документ. Його потрібно наводити лише у випадках, коли воно відрізняється від загального позначення матеріалу частини електронного ресурсу.

Поширеними помилками є:

- 1) оформлення бібліографічного опису частини електронного ресурсу як опису цілісного електронного ресурсу;
- 2) наведення замість адреси частини електронного ресурсу, яка є об'єктом опису, адреси ідентифікувального документа, в якому цю частину розміщено.

Наприклад, у списку використаної літератури до статті Ольги Литвиненко "Криза дитячого читання в контексті національного книговидання" подано такі описи електронних ресурсів:

Тихомирова І. І. Читають ли наши читатели? [Электронный ресурс] / И. И. Тихомирова. — Режим доступа: <http://schoollibrary.ioso.ru/>. — Загл. с экрана.

Чернышева Л. В. Кризис детского чтения — общемировая тенденция [Электронный ресурс] / Л. В. Чернышева. — Режим доступа: <http://www.den-za-dnem.ru>. — Загл. с экрана.

За вказаними електронними адресами знаходяться головні сторінки офіційного сайту Всеросійської шкільної бібліотечної асоціації "Шкільна бібліотека" та педагогічного альманаху "Школа: день за днем", відповідно, на яких відсутні праці зазначених авторів. Отже, основна функція бібліографічного опису — ідентифікація документа фактично залишилася невиконаною. Під час аналізу званих сайтів з'ясовано, що роботи І. Тихомирової та Л. Чернышевої, які описано як цілісні видання, є статтями, розміщеними на окремих сторінках сайтів. Отже, їх потрібно було б описувати за правилами аналітичного опису з поданням адреси сторінки, на якій розміщено статтю, а не адреси сайту загалом. Наведемо правильний опис:

Тихомирова И. И. Мотивация чтения: стимулы, мотивы, потребности [Электронный ресурс] // Школьная библиотека : официальный сайт Всероссийской школьной библиотечной ассоциации. — Текст. дан. — М., 2001— . — Режим доступа: http://schoollibrary.ioso.ru/index.php?news_id=86 (дата обращения: 15.09.10). — Загл. с экрана.

Чернышева Л. В. Кризис детского чтения — общемировая тенденция [Электронный ресурс] // Школа: день за днем. Педагогический альманах : официальный сайт Центрального филиала городского центра развития образования г. Новосибирска. — Текст. дан. — Новосибирск, 2006 — . — Режим доступа: <http://www.den-za-dnem.ru/page.php?article=198> (дата обращения: 15.09.10). — Загл. с экрана.

Такі помилки, як слушно зазначає російська дослідниця С. Мангутова, пояснюються, по-перше, нестабільністю мережних ресурсів, по-друге, відсутністю уніфікації в оформленні поданих у мережі документів, на відміну від традиційних ресурсів; по-третє, недостатньою орієнтованістю

ГОСТ 7.82—2001 на бібліографічний опис мережних ресурсів, і нарешті, недостатнім володінням авторами та бібліографами навичками роботи в мережі [6].

Для того, щоб розібратися, що являє собою електронний ресурс, на якому сайті він розміщений і що, власне, є ідентифікувальним документом, потрібно знати не лише правила бібліографічного опису, а й структуру електронної адреси, розуміти, як використовувати відсікання електронної адреси для навігації по сайту, оскільки опис ідентифікувального документа передбачає зазначення назви головної сторінки сайту і відомостей, розміщених на цій сторінці. Наприклад, розділ "Библиографическая запись. Библиографические списки" з каталогу виконаних запитів віртуальної довідкової служби "Запитай бібліографа" Російської національної бібліотеки, на який потрібно послатися, розміщено за адресою: http://vss.nlr.ru/archive_catalog.php?project_ID=40&rid=2053. Щоб описати ідентифікувальний документ (електронний ресурс, частиною якого є потрібний нам запит), треба перейти на головну сторінку сайту, використавши гіперпосилання "На головну (першу) сторінку" або видаливши в адресному рядку браузера всі символи, розташовані до імені домена першого рівня. В адресі http://vss.nlr.ru/archive_catalog.php?project_ID=40&rid=2053 домен першого рівня позначений літерами ru, відповідно, видаляти потрібно все, що за ним. Отже, адреса головної сторінки буде: <http://vss.nlr.ru>, а опис окремого розділу з каталогу запитів матиме такий вигляд:

Библиографическая запись. Библиографические списки [Электронный ресурс] : каталог выполненных запросов // Виртуальная справочная служба "Спроси библиографа" : [сайт] / Рос. нац. б-ка. — Текст. дан. — СПб., 2010. — Режим доступа: http://vss.nlr.ru/archive_catalog.php?project_ID=40&rid=2053 (дата обращения: 15.09.10). — Загл. с экрана.

Набагато простішим є опис статей із документів, що мають друкований аналог, в якому є усі потрібні для опису вихідні відомості. Загалом у наукових роботах краще цитувати друковане джерело, а в примітках зазначити наявність електронної версії, наприклад:

Недогібченко І. Ю. Книга для дітей в Україні: до проблем якості // Наукові записки Інституту журналістики. — Т. 19. — С. 20—25. — Відомості доступні також з Інтернету: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=180>.

Якщо все ж таки потрібно дати посилання саме на електронний варіант, то бібліографічний опис частини друкованого видання доповнюють інформацією про загальне позначення матеріалу ([Електронний ресурс]), а опис ідентифікувального документа — відомостями про режим доступу, дату звернення до електронної версії та джерело назви, наприклад:

Мірошник О. Л. Поняття "толерантність" у сучасному науковому дискурсі [Електронний ресурс] // Освіта Донбасу. — 2009. — № 2. — С. 5—10. — Режим доступу: <http://almamater.luguniv.edu.ua/magazines/osvita-donbas/osvita22009.pdf> (дата звернення: 15.09.10). — Назва з екрана.

Висновки. Бібліографічний опис електронних ресурсів містить ті самі зони й елементи, що й опис друкованих видань. Єдиною відмінністю є інформація про позначення виду ресурсу та обов'язковість подання системних вимог або режиму доступу у зоні приміток, яка є загалом факультативною. Найбільше помилок виникає при складанні аналітичних описів електронних ресурсів, що пояснюється відсутністю прикладів у нормативних документах.

Запропоновані рекомендації є лише спробою відповіді на проблемні питання бібліографічного опису електронних ресурсів. Проте власне вирішення проблеми можливе лише за умови подолання українськими фахівцями внутрішніх і міжвідомчих суперечностей та прийняття національного стандарту, який чітко визначав би вимоги до бібліографічного опису електронних ресурсів різних видів у бібліографічних каталогах, покажчиках, списках, посиланнях.

Список використаної літератури

1. Антоненко І. Електронні ресурси як об'єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення / Антоненко І., Баркова О. // Бібліотечний вісник. — 2004. — № 2. — С. 11—22.
2. Библиографическая запись. Библиографические списки : каталог выполненных запросов // Виртуальная справочная служба "Спроси библиографа" : [сайт] / Рос. нац. б-ка. — Текст. дан. — СПб., 2010. — Режим доступа: http://vss.nlr.ru/archive_catalog.php?project_ID=40&rid=2053 (дата обращения: 15.09.2010). — Загл. с экрана.
3. Бібліографічний опис електронних ресурсів : метод. рек. / Держ. наук. установа "Кн. палата України імені Івана Федорова". — К. : Кн. палата України, 2007. — 40 с.
4. ГОСТ 7.82—2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления // Нормативная база ГСНТИ / НТЦ "Информрегистр". — Текст. дан. — М. : ГСНТИ, 1998. — Режим доступа: http://www.gsntinorms.ru/norms/common/doc.asp?0&norms/stands/7_82.htm (дата обращения: 16.05.2009). — Загл. с экрана.
5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1—2003, IDT). — [Чинний від 2007—07—01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — 47 с. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи; Національний стандарт України).
6. Мангутова С. Д. Библиографическое описание сетевых ресурсов при оформлении ссылок и списков / С. Д. Мангутова // Библиография. — 2005. — № 4. — С. 49—55. — Сведения доступны также по Интернету: <http://vss.nlr.ru/mangutova2.php>.
7. Методичні рекомендації щодо складання бібліографічних записів у списках літератури до наукових робіт : у зв'язку із набуттям чинності ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 / уклад. Марина Женченко, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. — К. : Жнець, 2010. — 63 с.
8. Панкова Е. В. Библиографическое описание электронного ресурса : общие правила описания / Е. В. Панкова // Библиотека в школе. — 2009. — № 3. — С. 32—35. — Сведения доступны также по Интернету: http://lib.1september.ru/view_article.php?id=200900315.
9. Про внесення змін до переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників : наказ від 26.01.2008 № 63 / ВАК України; голова В. Ф. Мачулін. — К., 2008. — 11 с.
10. Российские правила каталогизации : [в 2 ч. / авт. коллектив: Н. Н. Каспарова (рук.) и др.] ; Рос. библ. ассоц., Межрегион. ком. по каталогизации. — М. : [б. и.], 2007. — Ч. 2 : Специальные правила каталогизации отдельных видов документов. — 2007. — Режим доступа: <http://www.nilc.ru:80/> (дата обращения: 15.09.2010). — Загл. с экрана.

В статье рассмотрены проблемные вопросы и определены основные подходы к составлению библиографического описания электронных ресурсов разных видов.

The article deals with issues and the main approaches to making the bibliographic description of electronic resources of various kinds.

Надійшла в редакцію 27 вересня 2010 року